

عنوان مقاله:

بن مایه اسطوره ای مشترک میان زن فرشتگان میوه زاد رساله‌الغفران و دختران نارنج در قصه دختر نارنج و ترنج

محل انتشار:

فصلنامه متن پژوهی ادبی، دوره 18، شماره 60 (سال: 1393)

تعداد صفحات اصل مقاله: 31

نویسندگان:

علی گنجیان خناری - دانشیار دانشگاه علامه طباطبائی(ره)، تهران

محمدهادی مرادی - استادیار دانشگاه علامه طباطبائی(ره)، تهران

بیژن کرمی میرعزیزی - ب استادیار دانشگاه علامه طباطبائی(ره)، تهران

سمیه السادات طباطبائی - دانشجوی دکتری زبان و ادبیات عربی دانشگاه علامه طباطبائی(ره)، تهران

خلاصه مقاله:

چکیده «رساله الغفران» اثر ابوالعلاء معری ادیب نامدار عرب، شرح سفری خیالی به جهان دیگر است. ابن قارح، قهرمان این سفرنامه که به بهشت راه یافته، به باغ میوه ای راهنمایی می شود که با چیدن و شکافتن میوه های درختان باغ، دختران پریچهره از دل آن زاده می شوند. این صحنه یادآور «دختر نارنج» در قصه عامیانه «دختر نارنج و ترنج» است که در آن شاهزاده عاشق، نارنج را چیده و می شکافد و دختر زیبارو از آن بیرون می آید. این قصه بر مبنای دو اسطوره کهن ساخته شده است. نخست اسطوره زاده شدن «مشی» و «مشیان»؛ نخستین زوج بشری، از دل ریواس و دیگری ایزدگیاهی شهیدشونده. آنچه که توصیف ابوالعلاء را به این قصه پیوند می دهد، استفاده از بن مایه اسطوره ای مشترک است؛ زیرا نخستین اسطوره می تواند ژرف ساخت هر دو باشد. اما ادیب معره چگونه با این اسطوره آشنا شده است؟ در پاسخ بدین پرسش باید گفت که در کتاب های تاریخ عمومی، مانند «مروج الذهب» و «البدء و التاريخ» از اسطوره ایرانی «مشی» و «مشیان» یاد شده است؛ کتاب هایی که معری را از خواندن آن گریزی نبوده است. اما این کتاب ها یگانه منبع الهام بخش او نیست؛ زیرا سفرنامه هایی که از جزایر واق واق و انسان میوه هایش سخن گفته اند هم می تواند الهام بخش وی در خلق زن فرشتگان میوه زاد بوده باشد. در این جستار با بررسی مطالب آثار مذکور (کتاب های تاریخی و سفرنامه ها) ثابت می شود که بر خلاف ادعای برخی از محققان عرب، زن فرشتگان میوه زاد زاییده خیال خلاق معری نیستند، بلکه آبخور این تصویر خیال انگیز را باید در جای دیگر جست.

کلمات کلیدی:

ابوالعلاء معری، رساله‌الغفران، زن فرشتگان میوه زاد، قصه دختر نارنج و ترنج، اسطوره مشی و مشیان

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1406198>

